

Profil kandidáta propedeutika v Kňazskom seminári v Košiciach (2017 – 2023)

Marek Kunder

<https://doi.org/10.54937/nhe.2024.13.1.82-91>

Profile of the propaedeutic candidate at the Priestly Seminary in Košice (2017 – 2023)

Abstract: *The existence of the propaedeutic class at the Priest Seminary in Košice as the first project of its kind in Slovakia provides an opportunity to examine the candidates who attended and shaped it over the course of seven years. The author's research attempts to present the profile of those who entered the propaedeutic program and examines them from the perspective of eight parameters – age, place of origin, family, siblings, attendance at a church school, time of entry into the seminary, altar serving, and the influence of a priest. The aim of the research is to confirm or refute the proposed hypotheses and to abstract the reality we live in from the profiles of the candidates. We will also attempt to outline further development paths for a positive response from young people deciding to choose a consecrated life – the priesthood.*

Keywords: *Propaedeutic class. Candidate for priesthood. Candidate profile. Archdiocese of Košice. Diocese of Rožňava.*

Úvod

Prvé zmienky o existencii Kňazského seminára v Košiciach vedú k zakladajúcej listine seminára sv. Ladislava, ktorú vystavil jágerský biskup Tomáš Pálffy dňa 4. júna 1664 v Košiciach. Inštitúcia prevzala pravidlá viedenského Pázmána a viedli ju jezuiti.¹ Existencia tohto seminára trvala do roku 1760. Následne bol obnovený až po zriadení Košického biskupstva v roku 1804, keď začal svoju činnosť v Košiciach v roku 1809 a za patróna

¹ HIŠEM, Cyril. *Dejiny kňazského seminára v Košiciach*. Košice: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2000, s. 71.

tohto seminára bol zvolený sv. Karol Boromejský. Komunistický režim spôsobil jeho zrušenie v roku 1950. Obnovenie činnosti Kňazského seminára nastalo po páde komunizmu v roku 1994 rozhodnutím košického diecézneho biskupa Alojza Tkáča.²

V roku 2017 prichádza k ďalšej historickej udalosti nielen v rámci Kňazského seminára sv. Karola Boromejského v Košiciach, ale aj v rámci celého Slovenska, kedy je zriadený propedeutický ročník (prvý svojho druhu, jeho význam je vysvetlený nižšie) rozhodnutím košického arcibiskupa Bernarda Bobera.

Pri príležitosti 7. výročia jeho vzniku sa chceme pozrieť na to, aká typológia kandidátov sa hlásila do kňazského seminára. Jedná sa o kandidátov dvoch diecéz: Košickej arcidiecézy a Rožňavskej diecézy, ktoré budeme vo výskume zohľadňovať a rozlišovať. Takýto výskum ešte u nás na Slovensku nikto nerealizoval, čo nám poskytuje jedinečnú príležitosť prispieť k tejto téme.

Prvým cieľom výskumu je poukázať na typológiu kandidátov, ktorí sa hlásia do kňazského seminára a sú prijatí. Závery ponúkame na základe ôsmich vybraných parametrov: vek, miesto pôvodu, rodina, súrodenci, návšteva cirkevnej školy, čas nástupu do seminára, ministrovanie a vplyv kňaza.

Druhým cieľom výskumu je overenie štyroch stanovených hypotéz:

1. hypotéza (H1): Predpokladáme vyšší vek kandidátov, ktorí vstupujú do kňazského seminára (predpoklad je 21 rokov), z čoho vyplýva fakt, že väčšina kandidátov neaspiruje na seminár, resp. propedeutikum hneď po strednej škole;
2. hypotéza (H2): Väčšina kandidátov prichádza z dedín, z usporiadaných rodín a má viac ako 1 súrodenca (predpokladáme priemerne 2 súrodencov);
3. hypotéza (H3): Myslíme si, že väčšina kandidátov nenavštevovala cirkevnú školu;
4. hypotéza (H4): Očakávame, že väčšina kandidátov boli ministrantmi ako aj to, že mali bližší osobný vzťah s kňazom, ktorý na ich povolanie priamo pozitívne vplýval.

Záveru vyplývajúce zo zistení môžu pomôcť uvedomenie si reality, ktorej čelíme, ale i potrebu zmeny či ozrejmenie, čo rozvíjať viac, aby počet kandidátov pre tento typ životnej cesty rástol. To je tretím cieľom príspevku.

1 Význam propedeutickej etapy

Dokument Kongregácie pre klerikov s názvom *Ratio fundamentalis institutionis sacerdotalis* (Dar povolania ku kňazstvu) promulgovaný 8. decembra 2016 v Ríme vysvetľuje význam propedeutického ročníka a jeho náplň: „Propedeutická etapa je nevyhnutná formačná časť, ktorá má svoju špecifickosť. Princiálnym cieľom je položiť solídne základy duchovného života a podporiť väčšie poznanie seba pre osobný rast. Pre začatie a postupné dozrievanie duchovného života bude predovšetkým nevyhnutné uviesť seminaristov do modlitby prostredníctvom sviatostného života, liturgie hodín, zoznámenia sa s Božím slovom, ktoré je pokladané za dušu a sprievodcu na ceste, s tichom, modlitbou v myslí, duchovným čítaním. Okrem toho, tento čas je vhodný na prvé a syntetické po-

² LENČIŠ, Štefan. Obnovenie Kňazského seminára sv. Karola Boromejského v Košiciach. In *Obnova činnosti košického kňazského seminára po roku 1989*. Košice: Teologická fakulta Katolíckej univerzity, 2009, s. 22 – 23.

znanie kresťanskej doktríny prostredníctvom štúdia *Katechizmu Katoľckej Cirkvi* a na rozvíjanie dynamiky sebadarovania vo farskej a charitatívnej skúsenosti. Napokon, propedeutická fáza bude môcť byť užitočná pre eventuálne dokončenie kultúrnej formácie.

Štúdiá propedeutickej etapy nech zostanú jasne odlíšené od filozofických štúdií, ktoré nasledujú po nej.“ (RFIS 59)

Táto fáza trvá „zvyčajne nie menej ako jeden rok a nie viac ako dva“. (RFIS 59) Kandidát, ktorý je prijatý do kňazského seminára riadnymi prijímacími skúškami, automaticky nastupuje do propedeutického ročníka ako úvodného ročníka v rámci celej seminárnej formácie.

2 Skúmaná vzorka a skúmané parametre

Skúmaná vzorka predstavuje spolu 37 adresátov (30 z Košickej arcidiecézy, 7 z Rožňavskej diecézy), ktorí nastúpili do propedeutika. Jej význam podčiarkuje fakt, že vo formácii v kňazskom seminári sa už nenachádza nikto (vrátane diakonov), kto by neprešiel propedeutickým ročníkom. Dodávame, že ôsmi absolventi propedeutika už momentálne z rôznych dôvodov nie sú vo vyšších ročníkoch.

2.1 Vek

Deliacou čiarou pri určovaní veku kandidáta bol samotný dátum nástupu do kňazského seminára, čiže do propedeutika, nie dátum prijímacích skúšok. Stanovili sme ju tak preto, aby do výskumu neboli zahrnutí tí kandidáti, ktorí boli síce prijatí, ale do seminára, čiže propedeutika, nenastúpili.

Zistili sme, že priemerný vek všetkých kandidátov nastupujúcich do propedeutika bol 24 rokov (24,12), pričom pre Košickú arcidiecézu to bolo 22 rokov (22,02) a pre Rožňavskú diecézu 31 (30,8) rokov.

2.2 Miesto pôvodu

V rámci zisťovania miesta pôvodu nás zaujímalo iba to, či kandidát pochádza z dediny alebo z mesta. Kritérium určenia mesta a obce stanovuje zákon Slovenskej republiky č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení, ktorým sme sa riadili.

Relevantným bol pre nás údaj, že obec sa mestom stáva vtedy, ak presiahne počet 5000 obyvateľov, pričom sme zohľadňovali aj výnimky, kedy obce aj s vyšším počtom obyvateľov nie sú menované za mestá.³ Tieto výnimky sme však vo svojom výskume nemuseli použiť, pretože ani jeden z kandidátov z takejto obce nepochádzal.

Zistili sme, že z dediny pochádza 72,97% kandidátov, z mesta 27,02%. V rámci kandidátov za Košickú arcidiecézu je tento pomer 73,33% v prospech dediny verzus 26,66% pre mesto; za Rožňavskú diecézu je to 71,42% v prospech dediny verzus 28,57% pre mesto.

³ Porov. *Zákon SR č. 369/1990 Zb. O obecnom zriadení* [online]. [cit. 2020-02-29]. Dostupné na internete: <<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1990/369/#paragraf-22>>

2.3 Rodina

Kritérium rodiny/rodinného zázemia bolo pre nás dôležité z pohľadu, či kandidát pochádza z úplnej rodiny alebo neúplnej. Neskúmali sme praktizovanie viery rodičov, neskúmali sme ich príslušnosť k cirkvám (aj keď skoro všetci sú hlavne rímsko-katolíci), neskúmali sme ani kvalitu vzťahov kandidátov so svojimi rodičmi, rovnako sme neskúmali (v prípade neúplnej rodiny), pri ktorom rodičovi kandidát žije (pri otcovi alebo matke). Za neúplnú rodinu sme považovali stav, keď jeden rodič chýbal z dôvodu úmrtia či rozvodu, pričom tieto kritériá menili stav rodiny z úplnej na neúplnú len vtedy, ak k nemu došlo skôr, ako dosiahol kandidát dospelý vek 18 rokov.

Zistili sme, že z úplnej rodiny prichádza 92% kandidátov (91,89%) a 8% (8,1%) z neúplnej rodiny. Za Košickú arcidiecézu je to pomer 93% (93,33%) k 7% (6,66%) v prospech úplnej rodiny a za Rožňavskú diecézu 86% (85,71%) k 14% (14,28%) v prospech úplnej rodiny.

2.4 Súrodenci

V rámci skúmania počtu súrodencov sme brali do úvahy celkový počet žijúcich súrodencov ako aj počty bratov a sestier, čo uvádzame nižšie. Nebrali sme do úvahy, koľko súrodencov je starších, resp. mladších od skúmanej vzorky.

Priemerný počet súrodencov je 3 (2,79), kandidáti Košickej arcidiecézy sú mierne nad týmto priemerom (3,09), kandidáti z Rožňavskej pod týmto priemerom (2,66). Pomer bratov a sestier skóruje mierne v prospech sestier u košických kandidátov (pomer: 1,70 sestier k 1,49 bratom), u rožňavských kandidátov je to opačne (pomer 1,41 sestier k 1,53 bratom).

2.5 Návšteva cirkevnej školy

Zaujímalo nás takisto, či kandidáti pred vstupom do propedeutického ročníka navštevovali cirkevnú školu. Nerozlišovali sme, či išlo o základnú alebo strednú cirkevnú školu, či iný typ strednej cirkevnej školy. Nezist'ovali sme ani, či kandidát prípadne navštevoval cirkevnú materskú škôlku. Rovnako sme pre túto kategóriu nebrali za relevantné, ak kandidát už vyštudoval teológiu na vysokej škole.

Návštevnosť akejkolvek formy cirkevnej školy na akomkoľvek jej stupni vykázalo 49% (48,64%) kandidátov; 51% (51,35%) žiadnu formu cirkevného školstva neabsolvovalo. U samotných košických kandidátov je ale tento pomer opačný: 56,66% navštevovalo cirkevnú školu, 43,33% nie. Z rožňavských kandidátov navštevoval cirkevnú školu iba jeden z kandidátov, čo percentuálne k celkovému počtu vychádza v pomere 14,28% k 85,71%.

2.6 Čas nástupu do propedeutika

Relevantnou informáciou pre nás tiež bolo, či kandidáti nastupovali do kňazského seminára hneď po ukončení strednej školy (SŠ) s maturitou, či gymnázia, alebo po pár rokoch pracovnej praxe. U kandidátov, ktorí nenastupovali hneď po absolvovaní strednej školy,

sme skúmali, či už študovali na inej vysokej škole (VŠ), resp. či ju úspešne ukončili. Štúdium inej vysokej školy sme zarátali iba vtedy, ak kandidát ukončil aspoň jeden jej stupeň (bakalár).

Zistili sme, že hneď po ukončení strednej školy/gymnázia celkovo nastúpilo 41% kandidátov (40,54%), v neskoršom čase 59% (59,45%), pričom z nich 32% (31,81%) absolvovalo aspoň I. stupeň vysokej školy. Pri košických kandidátoch je pomer úplne zhodný, t.j. 50% nastúpilo hneď po SŠ a 50% neskôr, pričom VŠ z nich absolvovalo 47% (46,66%). V prípade rožňavských kandidátov je pomer výrazný v prospech neskoršieho nástupu, a to konkrétne 86% (85,71%) k 14% (14,28%). Vysokú školu absolvovalo 50% uchádzačov.

2.7 Miništrant

V rámci duchovnej formácie pred vstupom do kňazského seminára bolo pre nás relevantné zisťovanie, či daní kandidáti miništrovali. Nebolo dôležité ako dlho, či už od základnej školy I. stupňa, alebo od strednej školy. Podstatné pre nás bolo, že to nebolo až v čase, keď sa hlásil do seminára, kedy to možno už skôr vyhodnotiť ako dôsledok uvažovania o kňazskom povolaní, nie ako jednu z možných príčin.

Naše zistenia priniesli výsledky v podobe celkovo 84% (83,78%) tých, ktorí miništrovali a 16% (16,21%) tých, ktorí neminištrovali. Ešte markantnejší rozdiel je v prípade košických kandidátov, z ktorých až 87% (86,66%) miništrovalo a iba 13% (13,33%) neminištrovalo. Pri rožňavských kandidátoch je rozdiel miernejší: 71% (71,14) miništrovalo, 29% (28,57) neminištrovalo.

2.8 Priamy vplyv kňaza

Dôležitou otázkou pre nás bolo to, či na rozhodovanie sa pre kňazstvo mal priamy vplyv aj bližší vzťah s kňazom. Ako pozitívnu odpoveď sme brali do úvahy buď priame uvedenie tohto faktora kandidátom v jeho svedectve, alebo uvedenie tohto bližšieho vzťahu v odporúčaní kňaza. Vyhnúc sa sociálne žiaducim odpoveďiam sme sa kandidátov špeciálne nepýtali, či pri rozhodovaní o tomto povolaní mal priamy vplyv na neho aj nejaký kňaz. Nerozlišovali sme ani, či uvedený kňaz bol v postavení farára, kaplána, dekana, kňaza v špeciálnej pastorácii, kňaza z farnosti kandidáta alebo z iného miesta. Pokiaľ kandidát uviedol, že sa s kňazom iba radil o svojom povolaní, alebo s viacerými kňazmi o tom rozprával, nebrali sme to za relevantný parameter.

Výsledky ukázali, že kňaz mal priamy vplyv na voľbu kandidáta pre kňazstvo v 35% (35,13) a absencia priameho vplyvu kňaza bola v 65% (64,86). V prípade košických kandidátov bol tento pomer 30% k 70% v prospech absencie priameho vplyvu kňaza. Naopak, pri rožňavských kandidátoch priamy vplyv kňaza zohrával úlohu v 57% (57,14%) a absentoval v 43% (42,85%) prípadov.

3 Typický profil kandidáta

Košická arcidiecéza: muž vo veku 22 rokov pochádzajúci z dediny, z úplnej rodiny s troma súrodencami, miništruje a má absolvovanú cirkevnú školu na niektorom stupni.

Rožňavská diecéza: muž vo veku 31 rokov pochádzajúci z dediny, z úplnej rodiny s tromi súrodencami, miništruje a má veľmi dobrý vzťah s kňazom.

Tab. 1 Prehľad výsledkov 1. – 4. kritéria

	Vek	Dedina	Mesto	Úplná rodina	Súrodenci
Celkovo	24	73%	27%	92%	3
Košická arcidiecéza	22	73%	27%	93%	3
Rožňavská diecéza	31	71%	29%	85%	3

Tab. 2 Prehľad výsledkov 5. – 8. kritéria

	Cirkevná škola	Nástup po SŠ	Nástup neskôr	Z toho VŠ	Miništrant	Vplyv kňaza
Celkovo	49%	41%	59%	32%	84%	35%
Košická arcidiecéza	57%	50%	50%	47%	87%	30%
Rožňavská diecéza	14%	14%	86%	50%	71%	57%

4 Postrehy v rámci obidvoch diecéz

4.1 Vek a čas nástupu

Aj keď 50% kandidátov za Košickú arcidiecézu nastupuje do propedeutika hneď po ukončení strednej školy (čo je vek 19 rokov), priemerný vek kandidátov nášho výskumu je 22 rokov. 47% ostatných kandidátov, ktorí majú nejakú formu ukončenia vysokej školy a nastupuje do propedeutika neskôr, len potvrdzuje súčasnú skutočnosť, že mladí ľudia odkladajú jasnejšie rozhodnutia pre voľbu životného povolania do vyššieho veku.

V Rožňavskej diecéze to čísla ukazujú ešte zrejmejšie: 14% nastúpených kandidátov hneď po strednej škole oproti 86% kandidátov nastúpených neskôr; 50% z nich má absolvovanú nejakú formu vysokej školy. Priemerný vek týchto kandidátov je 31 rokov.

4.2 Miesto pôvodu

Zaujímavosťou pre Košickú arcidiecézu je miesto pôvodu: 73% kandidátov pochádza z dediny, ale v počte rímskokatolíkov na území Košickej arcidiecézy je to opačne. Zistili sme, že v arcidiecéze je evidovaných 522 008 rímskokatolíkov⁴, ale v mestách, ktorých je na území našej arcidiecézy spolu 24⁵, ich žije 317 093⁶. Na dedinách tak žije spolu 204 915 rímskokatolíkov. Percentuálne to vyzerá tak, že 65% veriacich žije v mestách a 35% na

⁴ Podľa posledného sčítania ľudu v roku 2011. Údaj bol získaný z Arcibiskupského úradu v Košiciach.

⁵ Porov. *Zoznam miest v Slovenskej republike podľa krajov a okresov* [online]. [cit. 2021-12-14]. Dostupné na internete: <https://www.minv.sk/swift_data/source/verejna_sprava/odbor_priestupkov/zoznam_miest.pdf>

⁶ Údaj sme zistili spočítaním počtov veriacich v mestách, ktoré boli uvedené v poslednom vydanom Schematizme Košickej arcidiecézy z roku 2014. Porov. KAMAS, Juraj – KIČÍKOVÁ, Lenka. *Schematizmus Košickej arcidiecézy*. Košice: Viena, 2014, s. 29-136.

dedinách. Z 35% rímskokatolíkov na dedinách prichádza až 73% kandidátov do kňazského seminára. Tento štatistický fakt je dôležitý zvlášť z pohľadu ďalšieho možného uvažovania o dôležitosti pastorácie na dedinách.

V Rožňavskej diecéze je počet rímskokatolíkov 201 940, pričom pomer mesto ver-
zus dedina je 40:60, čiže v dedinách je 60% všetkých rímskokatolíkov diecézy.⁷ Zo 60% veriacich na dedinách pochádzajú viac ako dve tretiny (71%) kandidátov a zo 40% veriacich v mestách skoro jedna tretina (29%) kandidátov. Pomer percentuálneho podielu veriacich v mestách a dedinách k percentuálnemu podielu kandidátov z miest a dedín je teda takmer 1:1.

4.3 Rodinné zázemie

Potvrzuje sa, že u kandidátov hlásiacich sa do kňazského seminára zohráva rodinné zázemie v zmysle úplnej rodiny (93% pre Košice a 85% pre Rožňavu) veľmi dôležitú úlohu. Následne je to faktor viacpočetnej rodiny (3 súrodenci). Je zjavné, že podpora mnohopočetných rodín prináša svoje ovocie aj pre kňazské povolania.

4.4 Návšteva cirkevnej školy

Zo štatistických údajov Košickej arcidiecézy o počte žiakov prihlásených na vyučovanie katolíckeho náboženstva na ZŠ, SŠ, či gymnáziách vyplýva, že celkovo ich je 62 797.⁸ Keďže v tomto údaji sa nezohľadňuje, či ide o katolícke alebo štátne školy, zistovali sme ešte celkový počet žiakov na cirkevných základných a stredných školách. Počet žiakov na cirkevných školách je spolu 6 569.⁹ Pomerný počet žiakov na cirkevných školách k žiakom na štátnych školách (6 569 verzus 56 228) je percentuálne 12% (11,68%) verzus 88% (88,32%). Z 12% absolventov cirkevných škôl prichádza do kňazského seminára 57% všetkých kandidátov.

V Rožňavskej diecéze je tento stav diametrálne odlišný. Podľa získaných informácií „počet žiakov v diecéze na cirkevných školách je 326 a na štátnych školách 13 378. Počet cirkevných škôl je 4 a počet štátnych škôl neevidujeme“.¹⁰ Percentuálne to vychádza podľa počtu žiakov v pomere 2% (2,43%) k 98% (97,57%) v neprospech cirkevných škôl. Za posledných sedem rokov iba jeden kandidát absolvoval cirkevnú školu, čo tvorí 14% zo všetkých kandidátov. Vyjadrené percentuálne: 2% cirkevných škôl generuje 14% kandidátov.

⁷ BOHÁČIK, M. *Prošba o štatistiku* [elektronická pošta]. Správa pre: Marek Kunder, 2021-12-03, [cit. 2021-12-07]. Osobná komunikácia.

⁸ Údaje boli vypracované s dátumom 11.1.2018 p. M. Balážovou, metodičkou DKÚ. Porov. MILKOVIČOVÁ, H. *Štatistické údaje* [elektronická pošta]. Správa pre: Marek Kunder, 2021-11-30, [cit. 2021-12-09]. Osobná komunikácia.

⁹ Je to stav k 15.9.2017. Zároveň si uvedomujeme, že tu nie sú zachytené niektoré počty žiakov rehoľných škôl, ktoré nespádajú pod štatistiku arcidiecéznych cirkevných škôl. Porov. JACKO, M. *Počty žiakov* [elektronická pošta]. Správa pre: Marek Kunder, 2021-12-02, [cit. 2021-12-09]. Osobná komunikácia.

¹⁰ BOHÁČIK, M. *Prošba o štatistiku* [elektronická pošta]. Správa pre: Marek Kunder, 2021-12-03, [cit. 2021-12-09]. Osobná komunikácia.

Štúdiá Centra pre aplikovaný výskum v apoštoláte na Georgetown University¹¹ zistila, že 8% bohoslovcov v poslednom ročníku všetkých amerických seminárov, teda krátko pred vysvätením, boli ako deti vzdelávaní doma, pričom priemerná doba domáceho vzdelávania trvala 7 rokov. Do katolíckych škôl chodilo 40 až 50 percent seminaristov. Podľa portálu Seton Magazine sa doma vzdeláva asi 100 000 katolíckych detí a do katolíckych škôl chodia dva milióny katolíckych detí. To znamená, že záujem o kňazstvo medzi deťmi vzdelávanými doma je ešte štvornásobne väčší oproti deťom z katolíckych škôl.¹² Tento zaujímavý americký výskum potvrdzuje význam cirkevného školstva a ešte u nás nerozvinutého domáceho vzdelávania v súvislosti so záujmom o kňazstvo, o vstup do seminára.

4.5 *Miništrant a priamy vplyv kňaza*

V Košickej arcidiecéze môžeme sledovať vysoké percento kandidátov, ktorí boli miništrantami (87%) k pomeru priameho či bližšieho vplyvu kňaza, ktorý bol zistený iba u 30% kandidátov. Ukazuje sa tak, že pre rozhodovanie sa pre kňazstvo má oveľa väčšiu dôležitosť samotné miništrovanie ako konkrétny bližší vzťah s kňazom.

V Rožňavskej diecéze sú tieto výsledky v oveľa menšom rozdiel: 71% kandidátov miništrovalo a 57% kandidátov uviedlo nejakého kňaza ako toho, s kým mali bližší vzťah a mal priamy vplyv na ich rozhodnutie pre kňazstvo. Tu sa javí úloha kňaza oveľa dôležitejšia.

Záver

Výsledky skúmania v tomto článku niektoré naše hypotézy platné pre Košickú aj Rožňavskú diecézu potvrdzujú, iné ich vyvracajú.

Priemerný vek nástupu kandidátov je 22 rokov (Košická arcidiecéza) a 31 rokov (Rožňavská diecéza), čo je viac ako sme predpokladali v 1. hypotéze (H1), kde sme udávali vek 21 rokov. Taktiež sa nepotvrdilo, že väčšina kandidátov nenastupuje po ukončení strednej školy: V Košickej arcidiecéze nastupuje hneď po ukončení strednej školy 50%, v Rožňavskej diecéze je situácia opačná – až 86% nastupuje neskôr po ukončení SŠ.

Predpoklady v 2. hypotéze (H2) sa potvrdili takmer úplne. Záujem o kňazské povolanie majú najmä kandidáti z úplných rodín (93% v Košickej arcidiecéze a 85% v Rožňavskej diecéze) a z dedín (73% v Košickej arcidiecéze a 71% v Rožňavskej diecéze). Prekvapil nás priemerný počet súrodencov (traja v oboch diecézach), ktorý bol ešte vyšší ako náš predpoklad (2 súrodenci).

Nepotvrdila sa 3. hypotéza (H3) v Košickej arcidiecéze, pretože 57% kandidátov absolvovalo niektorý stupeň cirkevnej školy. V Rožňavskej diecéze sa potvrdila, pretože iba 14% kandidátov navštevovalo cirkevnú školu.

¹¹ KRAMAREK, M.J. – GAUTIER, M.L. *The Class of 2017: Survey of Ordinands to the Priesthood* [online]. [cit. 2021-12-30]. Dostupné na internete: <<https://www.usccb.org/beliefs-and-teachings/vocations/ordination-class/upload/ordination-class-2017-cara-report.pdf>>.

¹² DANIŠKA, P. *Ak chceme viac kňazských povolaní, podporme domáce vzdelávanie* [online]. [cit. 2021-12-30]. Dostupné na internete: <<https://www.hfi.sk/blog/405-ak-chceme-viac-knazskych-povolani-podporme-domace-vzdelavanie>>.

Pri 4. hypotéze (H4) sa takisto ukazuje rozdiel v Košickej a Rožňavskej diecéze. V Košickej sa nám hypotéza potvrdzuje iba sporadicky. Je vysoký podiel kandidátov, ktorí už skôr ministrovali (87%), ale iba malé percento tých (30%), na ktorých rozhodnutie pre kňazské povolanie priamo vplýval dobrý vzťah so samotným kňazom. V Rožňavskej diecéze sú obidva parametre oveľa viac v zhode – 71% a 57%.

Nami ponúknutý výskum ponúka zamyslieť sa, či pastoračné pôsobenie na dedinách nepovažujeme oproti pastorácii v mestách za menej lukratívne, pričom štatistické výsledky z dvoch diecéz posledných rokov ukazujú, že pastorácia povolání prináša kandidátov práve z farností dedín. Rovnako pomerne veľké prekvapenie nám prinieslo zistenie v generovaní povolání absolventov cirkevných škôl oproti štátnym, zvlášť ak vezmeme ich malé zastúpenie v rámci celkového školstva. O význame cirkevných škôl vzhľadom na tieto výsledky niet pochýb. Zistený fakt nás pozýva k ich ešte väčšej podpore. Nie sme prekvapení veľkým vplyvom ministrovania pre rozhodovanie sa ohľadom kňazstva, avšak v Košickej arcidiecéze prekvapilo až trikrát vyššie skóre rozdielu jeho pozitívneho vplyvu oproti vplyvu bližšieho vzťahu s kňazom. V Rožňavskej diecéze tento rozdiel nie je ani jeden a pol násobný. Nazdávame sa tiež, že sa otvára veľký priestor na školách (minimálne na hodinách náboženstva), ale i vo farskej pastorácii viac a systematicky sa venovať mladým ľuďom v rámci cieľeného rozpoznávania svojho povolania, ako aj rastu v primeranej zrelosti, aby sa vek samotného rozhodnutia zbytočne neposúval do vyššieho veku.

Uvedomujeme si viaceré relevantné úskalia tejto práce. Zo samotnej práce, výskumu, štatistik i výsledkov sa ako prospešné javí skúmať vzorku adresátov aj viac do minulosti (ďalších päť ročníkov kandidátov). Bolo by iste zaujímavé realizovať podobný výskum aj v iných slovenských kňazských seminároch a porovnať výsledky. Navrhujeme rozšíriť túto prácu aj o možnosť dotazníka pre samotných kandidátov s ďalšími osobnejšími otázkami, ako napr.: odkedy registrujú prvý podnet rozmýšľať o kňazskom povolání; aké formy modlitby najviac praktizovali pred nástupom do seminára; či mali duchovného sprievodcu a stáleho spovedníka už pred nástupom do propedeutika; kto im najviac pomohol pri rozlíšení podať si prihlášku do seminára, a pod. Ako relevantný sa nám tiež ukazuje možný longitudinálny výskum: sledovať daných sedem ročníkov kandidátov do konca prípravy na kňazstvo, a tak zistiť, ktorí z nich a s akým profilom v nami sledovaných ôsmich kategóriách úspešne ukončili formáciu a boli vysvätení za kňazov.

Propedeutický ročník v Košickom seminári existuje siedmy rok. Sme však presvedčení o tom, že prináša svoje ovocie nielen v rámci celkovej seminárnej formácie, ale aj lepšieho zorientovania sa v profiloch uchádzačov. Od toho sa totiž odvíja spolupráca s Božou milosťou pri rozvíjaní ich povolania pre kňazskú službu a to tak u nich samotných ako aj u ich formátorov a sprievodcov.

BIBLIOGRAFIA

Pramene a zdroje

- BOHÁČIK, M. *Prošba o štatistiku* [elektronická pošta]. Správa pre: Marek Kunder, 2021-12-03, [cit. 2021-12-07]. Osobná komunikácia.
- DANIŠKA, Patrik. *Ak chceme viac kňazských povolání, podporme domáce vzdelávanie* [online]. [cit. 2021-12-30]. Dostupné na internete: <<https://www.hfi.sk/blog/405-ak-chceme-viac-knazskych-povolani-podporme-domace-vzdelavanie>>.
- HIŠEM, Cyril. *Dejiny kňazského seminára v Košiciach*. Košice: Vydavateľstvo Michala Vaška, 2000, ISBN 80-7165-243.
- JACKO, M. *Počty žiakov* [elektronická pošta]. Správa pre: Marek Kunder, 2021-12-02, [cit. 2021-12-09]. Osobná komunikácia.
- KAMAS, Juraj – KEŤČIKOVÁ, Lenka. *Schematizmus Košickej arcidiecézy*. Košice: Vienala, 2014, ISBN 978-80-8126-090-2.
- KRAMAREK, M.J. – GAUTIER, M.L. *The Class of 2017: Survey of Ordinands to the Priesthood* [online]. [cit. 2021-12-30]. Dostupné na internete: <<https://www.usccb.org/beliefs-and-teachings/vocations/ordination-class/upload/ordination-class-2017-care-report.pdf>>.
- LENČIŠ, Štefan. *Obnovenie Kňazského seminára sv. Karola Boromejského v Košiciach*. In Hišem, C. – Lenčiš, Š. *Obnova činnosti košického kňazského seminára po roku 1989*. Košice: Teologická fakulta Katolíckej univerzity v Ružomberku, 2009, ISBN 978-80-7165-764-4.
- MILKOVIČOVÁ, H. *Štatistické údaje* [elektronická pošta]. Správa pre: Marek Kunder, 2021-11-30, [cit. 2021-12-09]. Osobná komunikácia.
- Zákon SR č. 369/1990 Zb. O obecnom zriadení* [online]. [cit. 2020-02-29]. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1990/369/#paragraf-22>
- Zoznam miest v Slovenskej republike podľa krajov a okresov* [online]. [cit. 2021-12-14]. Dostupné na internete: https://www.minv.sk/swift_data/source/verejna_sprava/odbor_priestupkov/zoznam_miest.pdf

Adresa autora:

ThLic. Marek Kunder, PhD.
Katedra systematickej teológie
Katolícka univerzita v Ružomberku
Teologická fakulta v Košiciach
Hlavná 89, 041 21 Košice
email: marek.kunder@gmail.com

PRAMĚŇ / *SOURCE*

Menovací dekrét pre bratislavského prepošta Mikuláša za jágerského biskupa z roku 1330

Daniel Boleš

Appointing decree for Bratislava provost Mikuláš as bishop of Jáger from 1330

Iohannes ep[iscopu]s s[er]uus s[er]uoru[m] dei, Venerabili fr[at]ri Nicolauo ep[iscop]o Agrien[si] sal[u]t[em] et c[etera]. Pastoralis officii debitu[m] || cui disponente d[omi]no p[re]sidem[us] exposcit, ut de uniu[er]sis orbis eccl[esi]is, quar[um] cura nob[is] imminet gen[er]alis sollicite cogitantes ad illas p[re]ser[tim] n[ost]re || c[on]siderat[i]onis intuitu[m] extendam[us], que uocat[i]onis incommodis exponunt[ur], ut p[re]ficiant[ur] illis uiri ydonei in pastores, qui eas in sp[irit]ualib[us] || et t[em]p[or]alib[us] possint et sciant salubrit[er] gub[er]nare. Nup[er] siquidem ecc[lesia] Agrien[si]s pastoris solatio distututa p[ro] eo, q[uo]d nos ven[erabile]m fr[at]rem n[ost]r[u]m Chana || dinum ep[iscopou]m t[un]c Agrien[sem] in archiep[iscopu]m Strigonien[sem] electu[m] lic[et] absentem a uinc[u]lo quo ide[m] Agrien[si] ecc[lesie], cui p[re]erat, tenebit[ur] de fr[at]rum n[ost]ror[um] || consilio et ap[osto]lice p[otest]atis plenitudine absoluentes ip[su]m ad Strigonien[sem] eccl[esi]am tu[n]c uacante[m] duximus transferendu[m] p[re]ficiendo eum || illi in archiep[iscopu]m et pastorem. Nos uolentes eide[m] eccl[esi]e Agrien[si] ne dispendia p[ro]lixè uocat[i]onis incurreret, paterna p[ro]uidere. Cum nullus p[re]t[er] nos hac uice de p[ro]uisione ip[s]ius eccl[esi]e se intromittere possit p[ro] eo q[uo]d nos diu ante uocat[i]o[n]em ip[s]ius eccl[esi]e Agrien[si] || om[n]es eccl[esias] cathedrales p[er] translato[n]es p[er] nos tu[n]c f[ac]t[as] et inpost[erum] faciendas de ip[s]ar[um] p[re]latis ubilib[et] [con]stitutis ad alias cathedrales eccl[esias] || tu[n]c uacantes et iam antea uacat[ur]as ap[ud] Se[dem] ap[ostolicam] uacare intellexim[us] et etiam uoluimus et ip[s]ar[um] p[ro]uisiones dispo[sitioni] n[ost]re duxim[us] res[er]uandas de || cerne[n]do extu[n]c irri[tum] et inane si sec[us] sup[er] hiis p[er] quoscunq[ue] quauis au[ctoritate] sci[enter] uel igno[ranter] [con]tingeret atte[m]p[er]ari. P[ost] delib[er]atione[m] qua[m] de p[re]ficiendo ip[s]i eccl[esi]e Agri || en[si] p[er]sona[m] utile[m] ac etiam fructuosam habuim[us] cu[m] eisde[m] fr[at]rib[us] diligente[m] demu[m] ad te tu[n]c p[re]positu[m] eccl[esi]e Posenien[si]s Strigonien[si]s dioec[esis] in sa || cerdotio [con]stitutum uirum utiq[ue] l[itte]rar[um] sc[ien]tia p[re]ditu[m] mor[um] honestate decor[um] in sp[irit]ualib[us] p[ro]uidum et t[em]p[or]alib[us] circu[m]spectu[m] aliisq[ue] laudabilium || uirtutu[m] meritis p[ro]ut ex fidedignis accepim[us] testimoniis insignitu[m] direxim[us] oc[u]los n[ost]re mentis, quib[us] om[n]ib[us] debita meditat[i]o[n]e pensatis || de p[er]sona tua ip[s]i Agrien[si] eccl[esi]e de p[re]dictor[um] fr[at]rum consilio au[ctoritate] ap[ostolica] duxim[us] p[ro]uidendu[m] teq[ue] illi in ep[iscopu]m p[re]fecim[us] et pastore[m], cura[m] et administrat[i]o[n]em || ip[s]ius Agrien[si] eccl[esi]e tibi in sp[irit]ualib[us] et t[em]p[or]alib[us] plenarie [com]mittendo ac faciendo, tibi p[os]tmodu[m] p[er] venerabile[m] fr[at]rem n[ost]rum Bertrandu[m] ep[iscopou]m || Tusculan[um] mun[us] [con]secrationis impendi firma [con]cepta fiducia, q[uo]d eade[m] Agrien[si] eccl[esi]a sub tuo felici regimi[n]e, gra[tia] tibi assistente diuina p[ro]spe[re] || diriget[ur] et salutarib[us]

deo auct[or]e p[ro]ficiet incrementis. Q[uo]c[ir]c[a] fraternitati tue p[er] ap[ostoli]ca sc[ri]pta man[damus], quat[enus] ad p[re]fata[m] Agrien[sem] ecc[lesiam] cum gra[tia] | | n[ost]re b[e]n[e]dictio[n]is attendens, cura[m] et administrat[i]o[n]em p[re]dictas sic ex[er]cere studeas, solícite fidelit[er] et prudent[er], q[uo]d ip[s]a Agrien[sis] eccl[esi]a gub[er]na | | tori p[ro]uido et fructuoso administratori gaudeat se [com]missam, tuq[ue] p[re]ter eterne retribut[i]onis p[re]miu[m] n[ost]ram et d[ic]te Se[dis] gra[tia]m exinde | uberius [con]sequi merearis. Dat[um] Auin[ione] K[a]l[endas] octobr[is], anno quinto-deci[m]o.

Preklad:

Ján biskup, sluba sluhov Božích, ctihodnému bratovi Mikulášovi, jágerskému biskupovi pozdrav atd'. Povinnost' dušpastierskej služby, ktorú z riadenia Božieho vykonávania, si vyžaduje, aby sme starostlivo dbali o všetky cirkvi na svete, ako nám to prislúcha vo všeobecnosti sa o ne postarať, a aby so všetkou pozornosťou zvlášť sme sa zamerali na tie, ktoré sú vystavené nepriazni zmien kvôli menovaniu vhodných mužov ako ich pastierov. Tí, aby ich v duchovných i svetských veciach mohli i vedeli spravovať pre spásu. Nedávno bola zaiste jágerská cirkev pozbavená pastierskej starostlivosti kvôli tomu, že sme nášho ctihodného brata Čanadína, v tom čase jágerského biskupa, ale zvoleného iste v jeho neprítomnosti, za ostribomského arcibiskupa, uvoľnili z pastoračnej starostlivosti, ktorú je povinný vynaložiť pre jágerskú diecézu, ako jej hlavný predstaviteľ; a to po porade našich bratov i z plnosti apoštolskej moci no zároveň sme ho ustanovili za arcibiskupa teda pastiera pre ostribomskú diecézu, v tom čase uprázdnenú. Chceme sa postarať otcovsky o jágerskú diecézu, aby neutrpla ujmu kvôli dlhodobému uprázdneniu. Pretože nik iný okrem nás aj v tomto prípade nemôže vstupovať do tejto veci nakoľko i dlho predtým, než sa jágerská diecéza uprázdnila, sme pri Apoštolskom Stolci po zistení, že všetky katedrálne chrámy sa stali vakantné, ako sme menovaním ich prelátov, kdekol'vek pôsobiacich, na iné uprázdnené diecézy zariadili a do budúcnosti i zariadíme a zároveň sme si vyhradili právo určovať pri ich menovaniach, hoci v prípade vedomej či nevedomej účasti inej autority sa pokúsiť zasahovať do menovaní, sme rozhodli o ich neplatnosti. Pri úvahách o obsadení jágerskej diecézy vhodnou a prospešnou osobou, ktoré sme pozorne spolu s našimi bratmi viedli, sme nakoniec upreli náš pohľad na teba, ako bratislavského prepošta z ostribomskej diecézy, kňaza, vzdelaného muža, vážneho a mravne bezúhonného, duchovne hlbavého a sveta skúseného a podľa hodnoverných svedectiev vyznačujúceho sa čnostným životom. Po zrelom uvážení a po porade s našimi bratmi ti určujeme jágerskú diecézu a ustanovujeme ťa za jej biskupa a pastiera. Dávame ti do rúk starostlivosť o ňu ako aj správu jágerskej diecézy v celom rozsahu tak v duchovných i časných veciach. V neposlednom rade ti ukladáme, aby ti udelil vysviacku ctihodný brat Bertrand, tuskulansky biskup pričom pevne dúfame, že jágerská diecéza v tvojom vznešenom úrade získa za pomoci božej nádejnej budúcnosti a prospech skrze Božského Stvoriteľa v spásnom vzraste. Takže preto ti brat prikazujeme týmto apoštolským listom, aby si sa odobral do jágerskej diecézy s našim milostivým požehnaním a vynasnaž sa tak konat' svoju starostlivosť a správu, svedomite, verne a rozumne, žeby táto diecéza prežívala blaho ako tá, ktorá je zverená do riadenia prezieravého a úspešného správcu; čím okrem odmeny večného života si zaslúžiš bobato požívať priazeň i našu ako aj apoštolského Stolca. Dané v Avignone v 1. deň októbra v pätnástom roku nášho pontifikátu.

Text privilégia, datovaného 1. oktobra 1330, sa nachádza v protokole pápežskej kancelárie a dnes je uložený v tajnom archíve vo Vatikáne. Kópia je v Maďarskom národnom archíve v Budapešti pod DF 291521. Tento menovací dekrét bol publikovaný *in extenso* u Theinera¹ a tiež v novšej edícii ale iba *in registro*.²

Mikuláš z Dörögdu (Maďarsko) pôsobil v ostrihomskej kapitule od roku 1317. Neskôr spravoval nitriansky archidiakonát.³ Z textu je zrejmé, že bol prepoštom bratislavskej kapituly.

Adresa autora:

ThDr. Daniel Boleš, PhD.

Katolícka univerzita v Ružomberku, Teologická fakulta v Košiciach

Inštitút cirkevných dejín, Hlavná 89, 041 21 Košice

e-mail:danielb.posta@gmail.com

¹ THEINER, Augustinus. *Vetera monumenta historica Hungariam sacram illustrantia*. I., Romae: Typis Vatican. 1859, nr. 819, s. 529.

² ÁLMASI, Tibor – KÓFALVI, Tamás. *Anjou–kori Oklevéltár. XIV. 1330*. Budapest - Szeged, 2004, nr. 552, s. 321.

³ TÓTH, Norbert. *A pozsonyi társaskáptalan archontológiája / Archontológia Prešpurskej kolegiátnej kapituly 1204 – 1462*. – Subsidia ad historiam mediæ aevi Hungariae inquirendam 12. Budapest, 2020, s. 48.